

De uitdaging: duurzame gewasbescherming naar de praktijk

Alle schouders eronder

Margit Warmink

Journalist en tekstredacteur

De weg naar duurzame gewasbescherming is hobbelig, blijkt uit de voortgang van Telen met toekomst. Het doel is duidelijk – minder milieu-belasting door gebruik van gewasbeschermingsmiddelen – maar de vele stakeholders hebben vaak ook nog andere en hieraan tegengestelde belangen. Echt succesvol is Telen met toekomst als het project erin slaagt de brede praktijk te bereiken. Voorwaarde hierbij is dat alle stakeholders meedoen. Hoe krijg je dat voor elkaar?

Als het gaat om duurzame gewasbescherming kunnen de belangen van stakeholders parallel liggen. Ze zijn echter ook regelmatig tegengesteld. Een waterschap wil zo min mogelijk schadelijke stoffen in het oppervlaktewater. Agrarische ondernemers en gewasbeschermingsmiddelenproducenten en -handelaren in hebben hetzelfde belang. Immers, overschrijding van de normen bedreigt de toelating van middelen in de toekomst. Anders ligt het bij maatregelen die gericht zijn op het terugdringen van de inzet van gewasbeschermingsmiddelen. Dit kan een economisch voordeel zijn voor de agrarisch ondernemer, maar gaat ten koste van de omzet van gewasbeschermingsmiddelenproducent en -handelaar.

Maatwerk

Het voorbeeld hierboven geeft goed weer hoe gecompliceerd de verschuiving naar duurzame gewasbescherming is. Aan Telen met toekomst de schone taak om stakeholders bij elkaar om de tafel te krijgen en in de praktijk voortgang te boeken met duurzame gewasbescherming. Dat stakeholders hiervoor verantwoordelijkheid krijgen in het Convenant Gewasbescherming helpt hierbij, vertelt Harm Brinks van Telen met toekomst. De inzet van alle stakeholders is nodig om de doelstellingen van het convenant te realiseren, meent Brinks: “Van alle partijen mag je inzet verwachten, al zal de invulling steeds anders zijn. De vraag voor Telen met toekomst was, hoe je het in de praktijk voor elkaar krijgt dat al deze stakeholders zo goed mogelijk meewerken aan

het bereiken van de doelstellingen. De aanpak van Telen met toekomst is daarom maatwerk, en op de praktijk van de stakeholders gericht.” We blijven bij het voorbeeld van schoon grond- en oppervlaktewater. De afgelopen jaren kreeg dit thema veel aandacht in Telen met toekomst, maar ook in het project Schone Bronnen. Om de doelstellingen van het Convenant Gewasbescherming te realiseren zijn alle stakeholders erbij betrokken. In vele gemeenschappelijke bijeenkomsten, zoals spuitdemonstraties, lezingen, open dagen, enzovoort is aandacht gegeven aan de mogelijkheden voor emissiebeperking. Harm Brinks: “Dit heeft bijgedragen aan bewustwording bij boeren en tuinders, en bereidheid om in actie te komen. Voorwaarde is dan wel dat er een eenduidige relatie bestaat tussen de eigen bedrijfsvoering en het gemeten probleem. Individuele ondernemers voelen zich niet aangesproken en verantwoordelijk voor een probleem dat ‘ver weg’ wordt gemeten.” Hier ligt een belangrijke taak voor een andere groep stakeholders, de waterschappen. In verschillende projecten van Telen met toekomst meet het waterschap in de ‘haarvaten’ van het watersysteem, waardoor de relatie tussen gebruik en emissie wél duidelijk wordt. Dit blijkt een cruciaal element voor de motivatie van agrarische ondernemers – en de stakeholders waar zij mee samenwerken zoals loonwerkers en adviseurs - om de knelpunten aan te pakken.

Good Practices

Telen met toekomst heeft inmiddels vele duurzame maatregelen in de praktijk getest. Een flink aantal van deze maatregelen blijkt goed te werken, zijn kostprijs-neutraal of leveren zelfs geld op voor de ondernemer: Good Practices. Vanuit landbouwkundig en economisch perspectief is er alle reden deze maatregelen op grote schaal toe te passen. Met name de maatregelen die geld opleveren krijgen de komende tijd meer aandacht. Harm Brinks: “Ondanks de flinke winst die nog te behalen is, ligt de toepassingsgraad van de Good Practices nog lang niet altijd boven de 50

ARTIKEL

procent. De ervaring van de afgelopen twee jaar leert dat gewasbeschermingsmiddelenproducenten en -handelaren hierin niet het voortouw zullen nemen. Wel is het aannemelijk dat ook deze stakeholders aanhaken wanneer boeren en tuinders hun adviseurs daar om vragen. De aangewezen partner om deze vraag te stimule-

ren is LTO Nederland, waar de afspraak mee is gemaakt om dit traject voor elke sector nader uit te werken. Overleg met de handelaren in gewasbeschermingsmiddelen en de producenten van gewasbeschermingsmiddelen moet duidelijk maken in hoeverre zij hierbij kunnen en willen aanhaken.”

Stakeholders aan het woord

Telen met toekomst werkt nauw samen met stakeholders om duurzame gewasbescherming naar de brede praktijk te brengen. Enkele stakeholders aan het woord over kansen en uitdagingen, waar zit 'm volgens hen de kneep?

“Regionaal succes vertalen naar landelijke projecten”

Het creëren van collectieve bewustwording bij ondernemers in de agrarische sector is enorm belangrijk, óók voor het bedrijfsbelang van deze ondernemers. Zij moeten zich realiseren dat duurzame gewasbescherming noodzakelijk is om een breed pakket gewasbeschermingsmiddelen in de toekomst beschikbaar te houden voor de voedselproductie, zegt Johan Henken, woordvoerder van Nefyto. “In verschillende lokale projecten is het Telen met toekomst gelukt de partijen bij elkaar te brengen. Individuele belangen en doelstellingen zijn vervolgens met succes vertaald naar een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een duurzame inzet van gewasbeschermingsmiddelen. De nieuwe grote uitdaging wordt denk ik het vertalen van regionale successen naar kansrijke landelijke projecten.”

“Gemeenschappelijke boodschap van stakeholders aan praktijk is belangrijk”

De weg naar duurzame gewasbescherming gaat over hindernissen; daarover is Maurice Steinbusch van Cumela Nederland, de brancheorganisatie voor bedrijven die actief zijn in cultuurtechniek, grondwerk, meststoffendistributie en agrarisch loonwerk, het eens met Harm Brinks. Maar die hobbels zijn niet alleen lastig; ze hebben ook een functie, vindt hij. Het formuleren van een gemeenschappelijke boodschap en het ondernemen van acties schept uiteindelijk duidelijkheid over de belangen en posities van de verschillende stakeholders, meent Steinbusch: “Wellicht moeten we accepteren dat sommige boodschappen voor bepaalde stakeholders lastiger uit te dragen zijn. Als brancheorganisatie vinden we het in ieder geval belangrijk dat de praktijk een gemeenschappelijke boodschap krijgt vanuit meerdere, verschillende stakeholders. Ik vind dat het Telen met toekomst voldoende is gelukt om de belangrijke stakeholders te bereiken.”

“Praktijk meer betrekken bij totstandkoming onderzoeksvoorstel”

Het komt regelmatig voor dat Jan Pertijs (ZLTO-vakgroep Vollegrondstuinbouw) zich afvraagt of onderzoek naar duurzame gewasbescherming, ook van Telen met toekomst, wel voldoende aansluit bij de praktijk van de ondernemer. Dat kan beter denkt hij en daar ligt ook een rol voor hemzelf én LTO Nederland. “Als een onderzoek niet aansluit op de praktijk, wordt het moeilijk de ondernemer betrokken te krijgen. Ik probeer daar zelf ook op te letten, maar LTO zou daarin een actievere rol kunnen spelen. Het voortraject zou misschien anders georganiseerd moeten worden, waarbij de praktijk meer betrokken wordt bij de totstandkoming van het onderzoeksvoorstel. Nu is het nog zo dat de onderzoeker een zwaar stempel drukt op het project, dat gebeurt al in de beschrijving van het onderzoeksvoorstel. Ondernemers zouden zelf beter moeten aangeven waar een onderzoeksvoorstel de praktijk voorbij schiet. Nu gebeurt dat nog ongestructureerd en te weinig.”

“In de praktijk stuit je op onvoorziene problemen, die moet je onderzoeken”

Telen met toekomst is er in geslaagd duurzame gewasbescherming naar de praktijk te brengen vindt André Conijn van Alb Groot, toeleverancier in bloembollen. “Maar je wilt natuurlijk altijd meer bereiken. De financiële mogelijkheden zijn vaak een beperking. Er is bijvoorbeeld meer onderzoek nodig om een probleem op te lossen, of het kost veel tijd om een maatregel uit te proberen. Ook als het gaat om tijd, draait het uiteindelijk om geld. Wat ik goed vind, is dat er de laatste jaren meer aandacht is voor het oplossen van knelpunten. Je kunt in studiegroepen veel bedenken, maar in de praktijk stuit je op problemen die je niet had kunnen voorzien en die onderzocht moeten worden. Met een praktijkgerichte benadering kun je ondernemers overtuigen van het belang van een maatregel.”

“De verschillende partijen zullen elkaar ook in de toekomst gemakkelijker weten te vinden”

Het heeft wat tijd gekost, maar het project Woudse Droogmakerij van Telen met toekomst boekt inmiddels goede resultaten. Want hoewel het anderhalf jaar geleden al lukte om alle partijen met elkaar om de tafel te krijgen, en alle partijen de doelstellingen van het project onderschreven, ging de samenwerking niet vanzelf vertelt Jolanda Schrauwen van het Hoogheemraadschap van Delfland. “Eerst moest over en weer het vertrouwen gewonnen worden; hierin is fors geïnvesteerd. Dit is gelukt en nu worden er emissiemaatregelen genomen. We merken dat als je elkaar eenmaal kent, het veel gemakkelijker is om samen te werken. Dat is de winst, Telen met toekomst heeft als een katalysator gewerkt. De verschillende partijen hebben elkaar nodig en ik verwacht dat ze elkaar ook in de toekomst zullen weten te vinden.”

ARTIKEL

Kennisagenda praktijkmaatregelen geïntegreerde gewasbescherming

Frank Wijnands

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, onderdeel van Wageningen UR

Goede ideeën brengen het lang altijd niet tot brede toepassing in de praktijk en vaak duurt de weg ernaar toe erg lang. Om versneld interessante methoden en technieken voor geïntegreerde gewasbescherming te kunnen ontwikkelen en introduceren, heeft het ministerie van LNV aan Wageningen UR gevraagd hiervoor

een stappenplan te ontwikkelen. Al zeven jaar wordt volgens deze lijn aan verduurzaming gewerkt.

Het ministerie vroeg in 2003 aan Wageningen UR om een systematiek te ontwerpen om de kenniscolom voor geïntegreerde gewasbescherming